

Quarto

et illa conclusim⁹ esse. quod esse est de ipso esse diuino. per quam inuenim⁹ in natura diuina duas personas eternas: et deum de deo esse per ductum: et per modum nature. Rursus per istam productionem quam inuenim⁹ in natura diuina: reperim⁹ etiam ibidem esse necessario aliam productionem de esse diuino: que est per modum voluntatis et libertatis. per quam producitur tertia persona in esse diuino. Et sic in generali per scalam nature inuenim⁹ quatuor. scilicet esse diuinum: et tres productiones ipsius esse diuini. scilicet ipsius dei: et tria producta a deo. Prima productio inuenta est in productione mundi et de nihilo extra se. Et secunda productio est dei de deo intra se: et ab eterno per modum nature. Tertia est productio dei de natura diuina per modum voluntatis. Et iste due sunt eterne: et sine principio et sine fine: nunquam cessantes. Tria sunt producta. scilicet mundus filius et spiritus sanctus. et unum improductum scilicet pater. Filius generatur a patre. spiritus sanctus a patre et filio. et a patre et a filio et a spiritu sancto tanquam ab uno mundo est productus. Et istis omnibus possum⁹ concludere talem diuisionem: in qua clauduntur omnia. Omne quod est vel est ab eterno et a seipso. vel non est ab eterno nec a seipso. vel est ab eterno et non a seipso: sed ab alio. In prima parte diuisionis est pater. in alia parte mundus. in tertia filius et spiritus sanctus. Et sic per istum processum inuenimus deum trinum et unum. Unum in essentia: et trinum in personis: a quo omnia: in quibus omnia: et per que omnia: que viuunt benedicuntur in secula.

Siquis comparatio hominis que est in quarto gradu ad alias res inferiores triu graduum secundum convenientiam specialem: et de fructu que inde colligitur.

Titulus. lvi.

Considerata comparatione hominis ad alias res inferiores triu graduum secundum convenientiam generalem: et que colligitur est fructus inestimabilis. Et quod est adhuc alia convenientia et similitudo specialis. idem nunc considerandum est unum hominem habere convenientiam et similitudinem specialem ultra generalem. Primo cum rebus que sunt in primo gradu: que tamen habent esse scilicet cum elementis et cum corporibus celestibus. Quia si cur ordinata sunt inter se. sic homo est ordinatus in seipso. Nam in illis que sunt tamen est

De formatione hominis secundum corpus.

se: nobiliores et digniores sunt superius et altius. et minus nobilia et minus digna sunt inferius et infima: ut celum sursum et terra deorsum. Et inter elementa sicut quod terra minus digna. id est infima. et aqua que est dignior. id est superior est quam terra: et aer quam aqua: et ignis quam aer. Ita sicut in corpore hominis caput est summum in altissimo loco positum. nobilissimum et dignissimum inter membra exteriora. et alia membra minus digna sunt infima: ut pedes. et sicut terra que in infima portans omnia elementa. ita pedes sunt infimi portantes alia membra. Sicut ergo inter elementa sunt superius et inferius. ita in homine. Itaque sicut superiora corpora regunt inferiora corpora. ita caput et membra superiora et manus regunt inferiora membra. Et sicut corpora celestia: ut sol: que influit vitam omnibus aliis corporibus: et dat eis lumina: et influit vitam omnibus corporibus viuentibus: collocatur in medio septem planetarum: et influit superius et inferius: sedens in medio. Ita in homine corpus quod influit vitam et calorem omnibus membris collocatur in medio: et ibi sedet influens superius et inferius. Ecce magnam convenientiam et similitudinem.

De convenientia specialiter hominis ad res secundi gradus que habent vivere et esse tamen.

Titulus. lvii.

Ad huc autem tu homo habes magnam convenientiam cum rebus secundi gradus. scilicet cum arboribus et plantis ac herbis. Quia sicut semine et grano de quo pullulas arbor post certum tempus apparet. si cur natura illius seminis et illius grani exigit. sic planta ferit et plantatur in terra: et clauditur per certum tempus tanquam in ventre. Ita granus et semine de quo tu homo pullulas ponit et seminat in terra sicut in agro et in ventre matris tue: et ibi clauditur. Et sicut illud granum seu semine de quo nascitur arbor seu planta recipit materiam et augmentum de terra. scilicet ut exinde fiat radix: truncus et filia. Ita illud granus de quo tu pullulas recipit materiam et augmentum de terra. scilicet de sanguine menstruo mulierum in ventre matris. unum membra fiunt et crescunt. Et sicut de uno grano modico et paruo arborum in quo nulla fere apparet diuersitas: sed magis similitudo.

Quod homo similis arboribus

Secundo.

Tertio.

excunt z pullulat tot diuersa. sicut sunt ra/
dices: tricus: cortex: medulla: frondes: fo/
lia: flores et fructus: et semina. Ita cofoz/
miter de illo modico semine pris tui in q
nulla est dissimilitudo nec diuersitas ex/
cunt et pullulat tot diuersa ac mirabilia z
innumerabilia membra qtu habes. exteri
ora z interiora. sicut sunt caput: oculi: na/
res: aures: dentes: lingua: digiti: manus:
pedes zc. habes etia interiora: vt cor: pul/
monem: stomachu: epar: intestina: renes
ossa: neruos et venas zc. que oia exeit et
pullulant de illo paruo semine patris tui.

Q, ho
sit opus
dei

Et quo tu potes cocludere: qtu homo
es opus magni dei: q de ita modico gra/
no tot diuersa et mirabilia membra extra
xit. z q ille idem q in arboribz ordinauit
fieri tot diuersitates mirabiles: sicut radi/
ces: trunci: frondes. Ille met ordinauit
q de ita modico grano pris tui tot mira/
bilis membra et diuersa: sicut sunt in cor/
poris tuo extirent. Quis eni ordinauit: q
tot partes z no plures z tales pullularent
de illo paruo modico grano arboris: z q
tot membra z no plura et talia z taliter dis/
posita et no alio modo sic mesurata inter
se sic pportioata in certa mesura z certo
numero z certo modo: extirent de illo pa/
ruo grano: vt duema nus et qnqz digiti z
duo oculi et no plures neqz pauciores: ca/
put altu: z sic de p silijs alijs. Quis ista or/
dinauit: fabricauit: disposuit: mesurauit
collocauit: et cuilibet officiu ppiu tribu/
it: Nonne ille idem q in arboribz ordinauit
ita silr in homibz? Nunqd p tuus z ma/
ter tua formauerit ista membra? Nonne ipis
nescientibz et dormientibz membra forma/
tur occulte: etia multotiens ipis nolenti/
bus et no cupientibz formant. Quisqz etia
ipis volentibz no pnt generare. Nonne tuc
clarissime manifestat in formatoe tui cor/
poris potetia imesa: sapia inestimabilis
bonitas et benignitas innuerabil tui cre/
atoris. Qui sic poteter z ronabiliter cum
magna sapia et benignitate oia membra
tui corporis organizauit: distinguit z ordina/
uit dulciter z insensibiliter mfe nesciete su/
pra omia corpa mdi ita pulchre. Sicut
eni ho q prudeter agit: ille ordinauer sine
impetu facit illd qd intendit donec ad fi

ne et sua intentu pueniat. Ita silr arbo/
res et plate opant ad modu opatois arti/
ficis: q ronabiliter opat vnū post aliud p/
ducendo ordiare: ac si cognosceret sine p/
pter que opant. et sic pducit coz fructus z
semina: flores z folia. ppter fructus. et qn
fructus sunt maturi: tuc cessent opari exteri/
us. z sic arbores plarant: seminant: crescunt.
nutriunt: augmetant ipis nescientibus.
Ita ho fuit plaratus: nutritus z generatus
ipo ignorate. Ergo bñ silis e ho arbori/
bus. Et sic nutrimentu qd hnt arbores
capiunt a terra mixta cum aq. ita tota ma/
gnitudo tui corporis venit de terra mixta
cu aq. Ita vt ex nutrimento qd vrit ex ele/
mentis vt aq z tra. ho crescat: augmetet et
vnuat. De puenientia hois spali z silitu/
dine ad res tertij gdu. Titu. lviij.

Ed adhuc ho magis est silis aiali
bus brutis q arboribz z platis: z
maior e puenientia hz cum eis. Na
sicut illa generant p coitu et masculu z fe/
mellu in vtero: et ibidē membra aialiū for/
mant. Ita tu ho generas p coitu: z p ma/
sculu z femellu i vtero mris tue. Et sicut
aialia hnt caput: oculos: aures: nares: os
lingua: dentes: cor: epar. stomachu et alia
membra. Ita tu ho hēs omia ista. Et sicut
ista ambulat p se de loco ad locu: vident
audiūt. bibūt z comedūt: nutriunt: dige/
rūt: egerūt. z sic de alijs. Ita tu ho habes
oia ista. Itē alia magna puenientia sic ar/
bores: plate z aialia oia i terra reuertunt.
ita cor: p hois reuertit i terras. g de terra
sumptū est. Eadē g materia tui corporis ar/
boz: plaraz: aialiū: postq reuertunt ro/
tum ad vna et eandē materiā.

Q, ho e
similis
aialibus

Qualis vtilitas colligitur ex ista com/
paratione speciali.

Titulus. lix.

Quid aut colligere debemus ex ista
copatōe z puenientia spali homis
ad qttuor gradus: q signat omia ista. Et
hec spalis conuenientia et similitudo: ar/
guūt et dicūt pmo: q vnus et idem arti/
fer. vnus et idē dñs. vnus ordinator est ho/
minis aialiū ac aliaz rez et gradus alio/
rū. vnū consiliū. vna pudentia. Secun/
do arguūt summā potetia: summā pru/
dentia: summā bonitatem eius des. Arguūt

Undo
mi? z ar
tifer ois

Titulus. lix.

pmo vnitas artificis summe potētis: summe prudentis et optimi. **N**ō enī eēt tanta pueniētia et silitudo hoīs cū arboribus: plantis et aialibus. si eēt duo psiliatores in rebus: duo rectores: duo artifices: nec opa plantarū et arborū sic ordinate pcederēt et agerent ad modū opey humanoy. **N**eqz oēs assimilarent: nisi ille idē reget et dirigeret opa ipay arborū et plantay q̄ dedit homi rōnē. vn^o est q̄ dedit hoī intellectū: et q̄ dirigit opa arborū q̄ sūt ad modū intellect^o / cū in arboribz et plātis non sit rō vel intellectus. **S**ed multo fortius vnitas materie et idētitas viuēdi tam hominū q̄ aialū: arborū: plātay arguit vnitatē artificis. **A**ū enī sit eadē materia tam hoīm q̄ aialū: arborū et plātay. qz omīa reuertunt in terrā. et p pns de terra facta sunt a principio: sicut nix sumpta de aqua que reuertit in aquā: in gelu. et sal similit^r. **S**ed tñ nec homo seu corpus p seipm factum est de terra. nec tot species aialū facte sunt p se de terra. nec tot species arborū et plātay fecerunt seipās de terra. qz h opus est opus artificis habētis sapiām et intellectum. **S**eqtur q̄ est artifex vn^o q̄ de eadem materia omīa ista fabricauit: qz si essent duo ptrarij nō puenirēt in eodem modo fabricādī neqz formādī. neqz esset tanta silitudo: neqz esset eadē materia. qz vnus alteri nō cōicaret materiam. **I**tem ostēditur et pbat summa potētia: summa sapiētia: summa bonitas summi artificis: qui de vna et eadē materia tot innumerabiles et mirabiles ac diuersas res et species producere potuit: voluit: sciuit et fecit. **V**ide quot species arborū: herbarum: plātariū ac aialū: et tñ oēs de eadem materia. **S**ed multo mirabil^r est d materia vili ac infima et grossissima posse et scire formare tā nobile corp^o sic ē corp^o hūanū. qd ē capax aīe rōnalis et intellectualis: que est imago summi artificis. **V**ide quāta est distātia iter corp^o humanum et terram in nobilitate. **M**aior enī est potētia et sapiētia posse de materia vili et grossa facere nobile corpus q̄ de materia nobili facere nobile opus. sicut etiaz maior subtilitas est scire facere de luto vasa aurea et pulchra et preciosa: q̄ facere de

Sūma
sapia il/
li^o artifi
cis.

auro et lapidibz p̄ciosis vasa p̄ciosa. **E**t h ergo pot homo certitudinaliter arguere summā potētia. summā sapiām sui factoris: et psiderare qz q̄ te potuit et sciuit et voluit tam nobilem et excellentē sup omnes alias res facere de terra infima. et ita te exaltare: qnta tibi poterit facere: et quō poterit te exaltare magis si voluerit: et ad statum altiorē et nobiliozē eleuare. **E**cce ergo quot fruct^o: quot vtilitates: q̄t vtilitates cognitiōes poterit homo colligere ex ista cōparatiōe sui p̄suis ad creaturas inferiores. **N**ō ergo spernat eas. **I**llas enī debet amare: et cogitare silitudinē quā habet cum eis et fraternitatē et humiliare se p eas: et fricare aīam suam cū eis. **I**pse enī cognoscūt eum mirabilem et excellentiorem eis in multo. qz est in nobilitate excellentissima et dignitate p̄stitutus sup eas. **S**ed tamē cogita qz tu es creatura. **N**ō enī ppter tuā excellentiā desinere potes q̄n sis creatura. **N**oli ergo obliuisci qz es de numero creaturay. nec separi potes a cōfortio eay. qz magnam habes cū eis pueniētia. scilicet eandē materiam et eundē artificem. **E**xercita ergo te in cognitiōe earū. qz quāto magis cognoscis ipās: tāto magis cognoscis tuam dignitatem. et acquires maiore cognitiōem et certiores de tuo cōditore. **S**i ergo vis qz i te fiat cognitiō tuip̄suis et tui p̄ditoris: fiat pmo i te cognitiō creaturay. qz qnto magis appropinquas te ad creaturas eas cognoscēdo tāto magis appropinabis ad teipm et ad tuū p̄ditore. **E**t qnto magis elongas te a creaturis: tāto magis elongas te a teipō et a tuo p̄ditore. **S**i q̄ crescat i te cognitiō creaturay: crescat in te etiā cognitiō tuip̄suis et tui p̄ditoris i teipō. et si illa diminuitur illa annihilat. **E**t si illa manet: etiam ista manet. qz ex illa nascit illa. **E**t sic ē finis q̄ est de cōparatiōe hoīs ad tres ḡdus: fm cōueniētia generalē et specialē.

Seqtur scda ps p̄ncipalis isti^o opis scz de cōparatiōe homis que est in quarto gradu ad alias res inferiores triū gradū penes differentias. et hoc duobz modis. scz generaliter et specialiter.

Titulus. lx.

Sūma
potētia
illi^o artifi
cis.